

Változások és kihívások: Új információs környezet az iskolákban – brit megvilágításban

A tanuláshoz szükséges információforrásokat szolgáltató iskolai létesítmények drámai változásokon mentek keresztül az utóbbi másfél évtizedben, Nagy Britanniában. A hagyományos iskolai könyvtárak szerepét egyre több iskolában számítógépekkel felszerelt „tanulóközpontok” veszik át. A folyamat, amely a régi és az új nézetek kereszttüzében áll, sok vitás kérdést vet fel. A cikk egy tucatnyit ismertet ezek közül, megvilágítva a dilemmákat és alkalmanként a lehetséges megoldásokat is. Ilyenek például a térbeli fizikai környezet, a virtuális tanulókörnyezet, a hagyományos információforrások jelentősége, a tanulóközpontokat felügyelő és működtető személyzet funkciói, valamint magának a tanulóközpontnak a funkciója és rendeltetése.

Kulcsszavak: tanuláshoz szükséges információforrások, iskolai tanulóközpont, iskolai könyvtár, független tanulás az iskolákban, információs műveltség, virtuális tanulókörnyezet, iskolák, Egyesült Királyság

Bevezetés

A tanulást információforrásokkal segítő eszközök a brit középiskolákban radikális változásokon mentek keresztül az utóbbi időben. Az elmúlt 10–15 évben az iskolai könyvtárakat olyan létesítmények váltották fel, ahol egymás mellett található könyvek és hálózatba kapcsolt számítógépek, a felügyeletet ellátó személyzet pedig sokféleképpen szolgálja ki a tanulókat: papírt, írószert és egyéb cikkeket árusít, tájékoztatást ad, könyveket kölcsönöz, és megoldja a felmerülő technikai, infokommunikációs problémákat. Ezeket az új iskolai könyvtárakat „tanulóközpontnak” vagy „független tanulóövezetnek” hívják. Sajnos egyik elnevezés sem tökéletes, a második pedig különösen nem, mert felmerül a kérdés, mitől független a

tanulás: a tanártól, a tanítási órától vagy a tananyagtól? A cikk rávilágít, hogy legjobb, ha olyan létesítményekre gondolunk, amelyek a tanulást sokféle eszközzel és módon segítik. Bár a hagyományos könyvtárak tanulóközpontokká alakulása ma már visszafordíthatatlan folyamat, még mindig komoly kritikák érik. Például, hogy nem is a tanulás megkönnyítése a cél, hanem a könyvállomány gyarapításához és aktuálisan tartásához szükséges kiadások csökkentése vagy az iskola vezetőségének az iskola technikai színvonalában való tetszergése. A tanulóközpontok az iskola vezetőségét így olyan elvárások elé is állítják, hogy megfelelő működtetésükkel a tanulóközpont megfelelő értelmezését és e vádak alóli felmentését érdemlő ki. A cikk tizenkét, a tanulóközpontokkal kapcsolatban felmerülő problémát vizsgál meg.

Könyvek és számítógépes munkaállomások

Az, hogy a fiatalok előnyben részesítik a számítógépeket, megmutatkozik abban is, hogy ha ugyanabban a teremben könyvek és számítógépek is vannak, szinte mindig a számítógépet választják. A cikk szerzője idéz *Walker* és *Moen* [1] a *Texasi Könyvtárak Egyesülete* 2000-ben tartott konferenciáján elhangzott előadásából, miszerint a „hálózatos generáció” számára a világháló jelenti „az információ megtalálásának az áhított forrását”. *Schöpflin* [2] 2003-as írásában pedig azt állítja, hogy a könyvek láthatatlanná válhatnak azoknak a könyvtárhasználóknak a számára, akik az információ eléréséhez a leggyorsabb eszközt, a számítógépet szeretik használni. Mivel a számítógépek nemcsak információszerzésre alkalmasak, hanem olyan vonzó lehetőségeket is kínálnak, mint a számítógépes játékok, az iskolai feladatok elvégzésére alkalmas szoftverek, elektronikus levelezés és egyéb kommunikációs lehetőségek, a tanuló-

központok változatosabb igényeket tudnak kielégíteni, mint a hagyományos iskolai könyvtárak. Shenton és Seldon 2005-ös, illetve 2011-es [3] írásaikban beszámolnak arról a megfigyelésükről, hogy az iskolai tanulóközpontokban szünetekben a tanulók szinte ellepik a számítógépeket, a könyvespolcok iránt pedig jóformán nincs érdeklődés. Természetesen felmerül akkor a kérdés, mennyi pénzt érdemes áldoznia az iskolának új könyvek beszerzésére? Figyelembe véve, hogy egy elavult könyvvállomány még kevesebb érdeklődésre tarthat számot, a könyvek gyarapításának a csökkentése vagy teljes leállítása a könyvekkel szembeni érdektelenség ördögi körét indíthatja el. Ezt a jelenséget az iskolai könyvtárak is sokféleképpen próbálják megelőzni. Megpróbálják könnyebben elérhetővé tenni a könyveket azáltal, hogy elmagyarázzák az olvasóknak a néha „rejtélyesnek” hitt bibliográfiai leírások és katalógusok használatát, jól látható helyen kiállítják az érdekesebb műveket, könyvajánló listákat készítenek, könyvismertetések írnak, könyvvásárt, könyvekkel kapcsolatos szórakoztató tevékenységeket szerveznek, vagy éppen megkérlik a tanárokat, hogy olyan feladatokat tűzzenek ki, amelyek szükségessé teszik egyes könyvek használatát. Néha még attól sem riadnak vissza, hogy az elektronikus információforrások gyengeségeit hangsúlyozzák.

Logikusnak tűnik tehát, hogy a tanulók a hagyományos, papíralapú, és az elektronikus információforrások előnyeit egyaránt kihasználják. Van olyan pragmatikus nézet (Sears és Crandall, 2010, Híd a könyvtárak és az infokommunikációs technológia fejlődése között [4]), amely szerint nem az a fontos, hogy milyen forrásból, hanem hogy egyáltalán megtaláljuk a lényeges információkat. A szerző azonban kitér azokra az okokra is, amelyek mind a hagyományos, mind az elektronikus információforrások szükségességét indokolják. Idézi a brit Nemzeti Alaptanterv 1999-ben lefektetett „átfogó és kiegyensúlyozott” tananyag iránti követelményét és felhívja a figyelmet az elektronikus információforrások kizárólagos használatát kísérő egyhangúságra. Ha egy tanuló kérdéseire a választ mindig csak célirányos számítógépes kereséssel próbálja megtalálni, akkor ez egy idő után monotonná, az információ pedig beszűkülte válhat. A tanulónak nem fejlődnek ki a papíralapú információkereséshez szükséges képességei sem, amelyekre pedig szüksége lenne olyan helyzetekben, amikor a számítógép nem alkalmas a probléma megoldására vagy nem áll rendelkezésre. Ilyen helyzet lehet a szerző által idézett Shenton szerint például egy képzőművészeti alkotás tanulmányozása. A kép-

zőművészeti alkotások számítógéppel felnagyított változatán ugyanis a finom részletek és a művészre jellemző ecsetkezelés nem olyan jól kivehető, mint a könyvekben látható reprodukciókon (Shenton: Jó választás a csak elektronikusan módszer a modern iskolai könyvtárakban?, Az új könyvtár világa, 2009 [5]).

Az IFLA/UNESCO 1999-es iskolai könyvtárakra vonatkozó nyilatkozata (*School Library Manifesto*) kiemeli, hogy a tanulókat képessé kell tenni az információk minden formájának és minden eszközzel történő közvetítésének a hatékony értelmezésére. A nyilatkozat kitér arra is, hogy az iskolának ösztönöznie kell a tanulókat a könyvek és egy sor más információforrás használatára is, „a nyomtatott változattól az elektronikusig”, és segítenie kell a tanulókat azoknak a készségeknek az elsajátításában, amelyek az információk formától és közvetítő eszköztől független értékeléséhez szükségesek.

Döntés a gépek számának növeléséről

A szerző leírja, hogy abban a tanulóközpontban, ahol dolgozott, a forgalom az év különböző időszakaitól függően változott. Télen, különösen hidegben és csapadékos időben, szünetekben teljes kapacitással működött. A tanulókat kénytelenek voltak vagy elküldeni, vagy sorba kellett állniuk a bejutáshoz. A számítógépek számának növeléséről azonban körültekintően kellett döntenie, mert a nyári időszakban sokkal kisebb volt a forgalom. Ekkor ugyanis a tanulók egy része vizsgaidőszakban, másik része nyári gyakorlaton volt, a melegebb idő pedig sok tanulót a szabadba csalogatott. A számítógépek számának növelése ráadásul az egész infokommunikációs infrastruktúra továbbfejlesztését is szükségessé teszi és lecsökkenti a csendes olvasásra, a papírt és ceruzát igénylő tevékenységekre, valamint a közös, együttműködésen alapuló tanulásra berendezhető területet is.

Az elektronikus környezet strukturálása

Az IFLA 2002-ben kiadott *Internet Nyilatkozata* (*Internet Manifesto*) felhívja a figyelmet az információkhoz való szabad hozzáférés szükségességére, és síkra száll az információk szabad áramlásának akadályoztatása ellen. Ellenállásra buzdít a cenzúrával szemben is. Arra ösztönzi a könyvtárosokat, hogy „minőségi információkhoz nyújtsanak felelős hozzáférést a világhálón”. A számítógépek

Beszámolók, szemlék, referátumok

kel felszerelt iskolai könyvtárak igyekeznek is megvalósítani ezt a célt: szűrőket alkalmaznak, hogy megvédjék a tanulókat a nem kívánatos információktól. Nem feledkezhetnek meg azonban arról sem, hogy ennek ellenére, elég nagy mennyiségű információt kell biztosítaniuk a tanulóknak ahhoz, hogy az információk értékeléséhez szükséges kritikai érzékük kifejlődhessen. A tanulóközpontnak ugyanis feladata ennek a képességnek a kialakítása és fejlesztése is.

A tanulók által hozzáférhető információk, aktuális kifejezéssel élve: a virtuális tanulókörnyezet szabályozása megvalósulhat úgy is, hogy egyes számítógépeken csak bizonyos jól kiválasztott és az iskola által engedélyezett weboldalakat tesznek elérhetővé. A virtuális tanulókörnyezetnek ez a „számítógépre szabása” azonban nem mondhat ellent a brit Nemzeti Alaptanterv „átfogó és kiegyensúlyozott tananyag” biztosítására vonatkozó követelményének, tehát ezt az egyensúlyt szem előtt tartva kell történni.

A rossz gyakorlatok kiküszöbölése, az alapvető készségek megőrzése

A virtuális tanulókörnyezet számítógépre szabása az utóbbi idők modern tanulóközpontjaiban lényegében nagyon hasonlít ahhoz a hagyományos és jól bevált tanítási módszerhez, hogy a tanár feladatlapokkal és fénymásolt anyagokkal egészíti ki, illetve jelöli ki a tanulók számára elsajátítandó vagy gyakorolni kívánt anyagot. Tulajdonképpen mindkét módszer a tanár által meghatározott tananyag „kanalankénti adagolása”. Azzal tehát, hogy „lebutítják” a tanulóközpontban levő számítógépeket, vagyis csak bizonyos weboldalak elérését teszik lehetővé rajtuk, kiszűrik a nem kívánatos információkat és megszüntetik azt a rossz gyakorlatot, hogy a tanulók nem kívánatos weboldalakat böngésszenek. Van azonban ennek a szabályozásnak hátránya is. Az elérhető információ mennyiségének erős korlátozása ugyanis korlátozza a lehetőséget, hogy a tanulóknak kialakítható legyen az információk értékelésének és a nagy mennyiségű információból való szelektálni tudásnak a képessége is, pedig erre a képességre a tanulóknak az iskolán kívül is nagy szüksége lenne.

A számítógépes és a könyvből történő tanulás között van egy másik hasonlóság is. Mindkét esetben gyakori módszer a másolás. Akár kisebb feladatról, akár hosszabb dolgozat megírásáról van

szó, jól bevált gyakorlat a másolással történő szerkesztés, és ez számítógéppel még könnyebb. A másolás és a plagizálás tehát a másik rossz gyakorlat a tanulóközpontban, amelyről a tanulókat le kellene szoktatni.

A tanulóközpontokban jelen levő pedagógusoknak tehát az is feladata, hogy a régi rossz szokások, gyakorlatok felszámolásával párhuzamosan kialakítsák és megőrizzék a jó gyakorlatokat. A feladat azért nehéz, mert nemcsak a tanulók számítógép iránti preferenciáját, hanem a virtuális tanulókörnyezet bizonyos jellegzetességeit is ellensúlyozni kell. A weblapok gyakran vázlatos és jelmondatokra szűkülő tartalma nem fejleszti, inkább visszafejleszti a tanulók szövegértelmezési, szövegkifejtési illetve szövegkeresési képességeit. A természetes, gyors olvasással történő szövegkeresés olyan jó gyakorlat volt, amellyel egy papíralapú, hagyományos szöveget átfutva gyakran kerestünk meg egy-egy szót vagy részletet egy szövegben, de amelyet a célirányosan, megadott szavak alapján végzett számítógépes keresés feleslegessé tesz. A tanulók egyes hasznos készségeinek az elhanyagolása a tanulóközpontban a tanulók fejlesztésének olyan hiányossága, amely hátrányos helyzetbe hozza őket egy számítógéptől megfosztott környezetben.

Térbeli elhelyezés

A gépek elhelyezése a tanulóközpontokban fegyelműző erejű, és a tevékenységek eredményességére is nagy hatással lehet. A cikk szerzője tananyaggal és információforrásokkal kapcsolatos tanácsadóként 2008-ban részt vett egy olyan iskolai programban, amelynek célkitűzése az infokommunikációs technológiák minél hatékonyabb felhasználása volt az oktatásban. Egyik eredményük a számítógépek térbeli elhelyezésére vonatkozott, és azt mutatta, hogy ha a gépeket a tanulóközpontban kör alakban helyezik el úgy, hogy a körök középpontjában a tanár asztala és széke állj, akkor ez nagyfokú fegyelműzési és ellenőrzési lehetőséget ad a tanárnak, mert 360 fokkal körbefordulva ugyanabból a pontból az összes monitort láthatja (1. ábra). Ez az elrendezés hatékonyabbá tette az órákat, mert visszatartotta a tanulókat a tananyaggal nem kapcsolatos oldalak nézegetésétől, illetve az órán nem kívánatos tevékenységektől és rendetlenkedéstől. A kör alakú csoportok kialakítása azonban nem helytakarékos, így ez a lehetőség függ a tanulóközpont méretétől, amely nem mindig megfelelő erre a célra.

1. ábra A számítógépek kör alakú elhelyezése egy a szerző által ismert tanulóközpontban

A személyzet szerepe

A tanulóközpontban a személyzet kétféle feladatot lát el. A tanulásért felelős személyzet válaszol a tanulók kérdéseire, és segíti őket a hatékony információkeresésben. A műszaki személyzet főleg hardver- és szoftverkérdésekért, illetve a számítógép-hálózat és az infokommunikációs infrastruktúra többi részének a működéséért felelős. Néha azonban a két csoport tagjai átlépik a két feladatkör közötti demarkációs vonalat, mert előfordulhat, hogy megfelelő műszaki személyzet hiányában a tanulásért felelős személyzet kénytelen a hálózattal kapcsolatos problémákat megoldani, ha a tanulók kérdései és igényei ezt kívánják. Máskor, szünetben vagy ebéidőben előfordulhat, hogy kérésre a műszaki személyzet látja el a tanulók felügyeletét. Az ilyen szerepcserék azonban kritikus pontot jelentenek a tanulóközpontok irányításában, mert így a felelősség nem tartható egyértelműen számon. A műszaki és a tanulásért felelős személyzet munkája között az előbbi szerepcserén kívül más átfedés is van. Bár az elektronikus információforrások gazdája a tanulóközpontban ere-

dendően a műszaki személyzet, néha a tanulásért felelős személyzet kéri vagy ajánlja, hogy egy-egy fontosnak tartott weboldalt tegyenek elérhetővé a tanulók számára. E szerepeket kicsit kiszélesítve a szerző a könyvtárosok és a weblapszerkesztők közötti hasonlóságról ír, hivatkozva G. Marshamnak a CILIP Update with Gazette 2011 decemberében megjelent cikkére [6]. Marsham szerint a könyvtárosokban és a weblapszerkesztőkben közös az érdeklődés az „információ kezelése”, „napra készen tartása”, „könnyen elérhetővé tétele”, „pontossága”, „a kommunikáció világossága” és a „tanulás segítése” iránt.

Figyelembe véve, hogy ez a közös érdeklődés a tanulóközpont személyzetére is jellemző, a szerepek merev elkülönítése a tanulóközpontban az itt dolgozó egyének funkcióinak és lehetőségeinek a túlzott leszűkítése lenne. A téves leszűkítés szemléltetésére a szerző A-M Tarter és E. Hyams cikkére hivatkozik [7], amely szerint a régi, hagyományos felfogásban a könyvtáros egy „csendes szoba gondnoka”.

A környezet rendszabályozása

A rend és fegyelem fenntartása a tanulókörpontonban (és általában az iskolában) sarkalatos kérdés. A módszerek a tanulók kötelezettségeinek írásbeli aláíratásától a tanulóknak a tanulókörpontonból való teljes kitiltásáig terjednek. Probléma azonban a módszerek egységes és következetes alkalmazása. Ha a szabályokat a tanulókörpontonban folyó órák alatt szegik meg, a tanárok általában saját büntetési módszereket alkalmaznak, amelyek gyakran nem egységesek. Mivel a serdülők óriási érdeklődést mutatnak a számítógép és az internet iránt, gyakori büntetés a szünetben való eltiltás ezektől. Nehéz viszont következetesnek maradni akkor, amikor a tanulónak sikerül megnyernie egy tanárt, aki valamilyen iskolai feladatra hivatkozva a tanuló büntetésének a felfüggesztését kéri.

Ellentétes tanulói igények közötti prioritások

A tanulói igények közötti prioritások kérdése a tanulókörpontok túlszűfolttsága esetén merül fel. Természetesnek tűnik, hogy az iskolai feladatok elvégzése előnyt élvez valamilyen versenyre való jelentkezés vagy a versenyeredmények megtekintése előtt, a számítógépes játékokról nem is beszélve. Elfogadhatónak tűnik viszont az a vélemény is, hogy a pihenés és kikapcsolódás iránti szükségletnek ugyanúgy van létjogosultsága, mint az oktatás által támasztott követelményeknek. A tanulók igényeit ilyen szempontok szerint szokták rangsorolni és szükségesnek (iskolai feladat), illetve egyéni kívánságnak (játék, levelezés) tekinteni. A prioritások megállapításánál döntő szempont, hogy mivel a tanulókörpont az iskola része, elsősorban az oktatás és tanulás érdekeit hivatott szolgálni, de fel kell vállalnia azt a szerepet is, hogy a tanulók az iskolában, felnőtt felügyelet mellett, a tanulókörpont kínálatából kedvük szerint választva tölthessék el szabad idejüket.

Tanítás és alkalmi használat

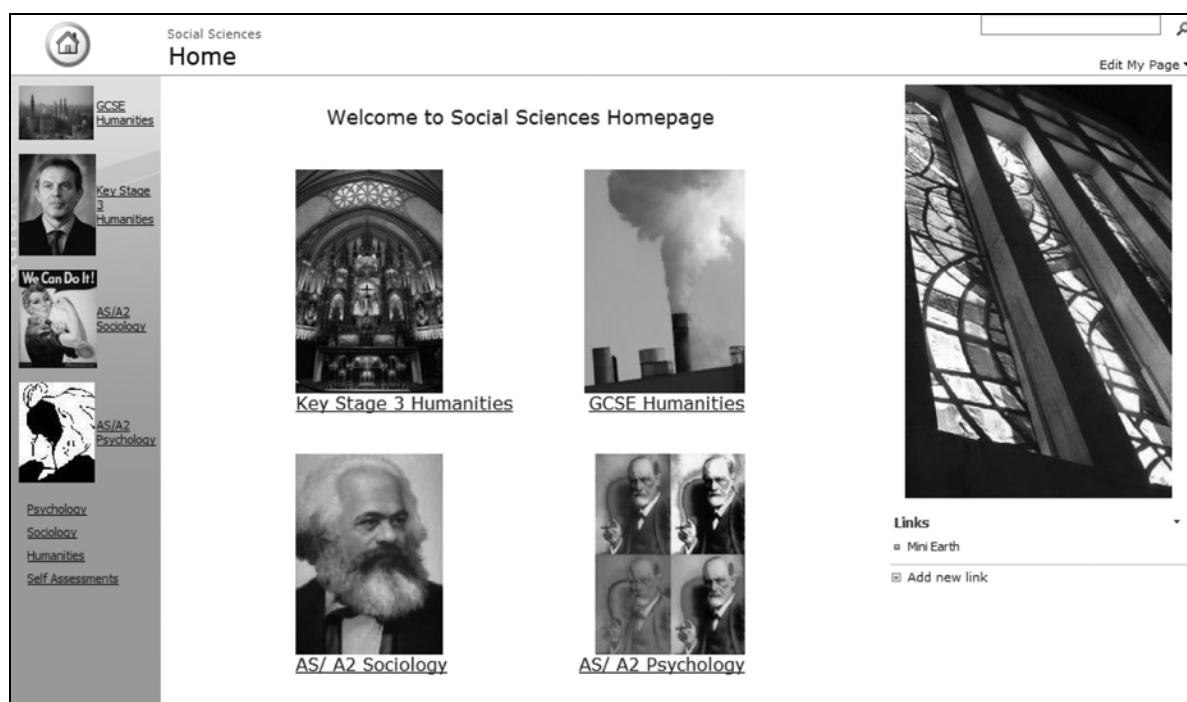
Ha az iskola lépcsőzetesen időzíti az ebédszüneteket, akkor a tanulókörpontonban tartott órák alatt szinte mindig lesznek olyan tanulók, akik saját ebédszünetükben saját elképzelésük szerint akarják használni az ottani számítógépeket, és ilyenkor felszabadult viselkedésükkel zavarják a mellettük

folyó órát. A vélemények megoszlanak arról, hogy a tanulókörpontot órák tartására is engedjék használni vagy csak órán kívüli, alkalmi számítógépes hozzáférésre és kikapcsolódásra. A tanítási órák kizárása esetén azonban a tanulókörpont elnevezése is kérdésessé válhat, ha csak nem gondolunk arra, hogy a saját elhatározásból történő információkeresés a tanulóknál igazi kíváncsiságból és tudásvágyból is fakadhat, és így a számítógépek alkalmi használata is tekinthető adott esetben valamilyen tanulást szolgáló tevékenységnek.

A struktúra és a következetesség megőrzése

A szerző hivatkozik *Streatfield* és *Markless* 1994-es írására [8], amely szerint az iskolai könyvtárak a nagy mennyiségű információ strukturálásának és kezelésének is a modelljei. A modellt a tanulókörpontok virtuális tanulókörnyezetében elérhetővé tett információforrások struktúrája szolgáltathatja (2. ábra).

A szakterületeken belül az anyagot a tantárgyi követelmények és a tanulmányi szintek szerint strukturálták. Sajnos általában fennáll a veszély, hogy idővel ezek a struktúrák már nem lesznek összhangban a mögöttük álló tartalommal, mert amikor a tanárok feltöltik saját anyagaikat, akkor ezeket saját elképzelésük szerinti strukturálják, és ez nem mindig esik egybe a virtuális tanulókörnyezet régebben kialakított szerkezetével. A következetességet ezen a téren a szerző szerint akkor lehetne fenntartani, ha a feltöltéseket a tanulókörpontonban mindig ugyanaz a személy, például egy számítástechnikához jól értő, tanulásért felelős személy végezné. Mivel az elektronikus információforrások térhódítása olyan mértékű, hogy a szakmai anyagok elektronikus változatban történő elkészítése már sok intézményben kötelező jellegű, és egyre több tananyag létezik elektronikus formában is, a tanulókörpontoknak ez a problémája nem megkerülhető. *Mullen* „A virtuális tanulókörnyezet megvalósítása középiskolákban” című, 2007-ben megjelent írásában [9] úgy látja, hogy annak ellenére, hogy sok tanár maga szereti feltölteni és hierarchikusan strukturálni tanítással kapcsolatos anyagát, minden szakterület esetében „egy megfelelő szaktanár vagy egy fizetett és megfelelően képzett személy szükséges ahhoz, hogy a mappák feltöltése és egy szervezett infrastruktúra biztosítva legyen”.

2. ábra Példa a társadalomtudományok körébe tartozó források strukturálására

Az egyéni és az együttműködésen alapuló tanulás közötti egyensúly

Az infokommunikációs technológia meghatározó jellege a tanulóközpontokban, különösen, ha az „egy tanuló egy gép” modell érvényesül, könnyen azt a képzetet kelti, hogy a tanulók a számítógépeknél ülve egymástól függetlenül, elszigetelten dolgoznak. A szakirodalomból azonban egyértelműen kiderül, hogy a tanulóközpontok szerepe a tanulás többféle, változatos módjainak a megteremtése. *Christie P.* és *Everitt R.* „Szabályok nélkül: a rugalmas tanulóter biztosítása” című, 2007-ben megjelent írásukban [10] úgy látják, hogy a tanulóközpontnak olyan helynek kell lennie, amely a tanulók személyre szabott tanulását segíti, és ahol a tanuló maga döntheti el, hogy hogyan és mikor tanul.

Bár a tanulóközpontban rendelkezésre álló számítógépeket a tanulók előszeretettel alkalmazzák az egyéni tanulásban, vannak, akik azt állítják, hogy a legjobb egyéni lehetőségeket és a legnagyobb rugalmasságot a tanulásban még mindig a hagyományos könyvek biztosítják. Az egyik ilyen érv az, hogy a könyveket a célnak megfelelően sokféleképpen lehet olvasni és rendszerezni, akár az íróasztalon is, így tartalmukat is sokféleképpen, „előre nem kiszámítható és nem lineáris módon”

lehet feldolgozni. Másik érvük, hogy a hagyományos médiában az információk több típusával találkozhatunk, így a könyvek azáltal, hogy többféle-képpen olvashatók és kezelhetők (aláhúzzhatunk, beleírhatunk), többféle tanulási mód és módszer alkalmazására adnak lehetőséget. Mindezek megerősítik azt a kezdetben is hangoztatott célkitűzést, hogy a könyveknek a tanulásban játszott szerepe és előnyei miatt a tanulóközpontok egyik feladata könyvállományuk maximális kihasználtságáról való gondoskodás kell legyen.

Az egyéni, számítógépes és könyvből történő tanulás után a cikk a közös vagy az együttműködésen alapuló tanulással foglalkozik. Ez nemcsak egyes tanulóknak a kedvelt tanulási módja, a szakirodalomban is olvasható olyan vélemény, hogy a szociális tényező meghatározó a tanulásban és „a tanulás definíció szerint olyan együttműködésen alapuló társadalmi tevékenység, amelynek során az emberek együtt, közösen fejlesztik a gondolkodásukat” (*James M.* „Értékelés, tanítás és tanulás-elméletek”, 2006. [11]). A tanulóközpontok fenntartóinak tehát nemcsak a papíralapú és az elektronikus információforrások elérhetőségéről, hanem a tanulók közös tanulását és együttműködését elősegítő tér megteremtéséről is gondoskodniuk kell. Ma, amikor a másolás számítógépes technikája gyors és könnyű feladatvégzésre csábítja az em-

Beszámolók, szemlék, referátumok

bert, a kreatív tanulás és munka ösztönzése a tanulóközpontok egyik célkitűzése kell legyen. Mivel a közös tanulás és az együttműködés növelheti a kreativitást, a tanulóközpontokban olyan egyszerű módszerekkel is érdemes ezt ösztönözni, hogy összetolnak néhány asztalt vagy néhány nagyobb, kerek asztalt is elhelyeznek benne. Ilyenkor azonban felmerül a kérdés, hogy helyénvaló-e a tanulóközpont másik elnevezése, a „független tanulóövezet”, hiszen mitől is független az ottani tanulás? Egy modern értelmezés szerint a független tanulás a tanuláshoz az a módja, amelynek során a tanulók megfelelő információk birtokában dönthetnek saját tanulásukkal kapcsolatban. A független tanulóövezet tehát olyan környezet, amely lehetőséget kínál a tanulónak arra, hogy megválassza saját tanulási módszerét, és erről független döntést hozzon.

Következtetések

Az infokommunikációs technológia fejlődése és az információs társadalom követelményei elől az iskolai könyvtárak sem tudnak kitérni. Fokozatosan olyan tanulóközpontnak vagy független tanulási övezetnek nevezett helyé válnak az iskolákban, ahol a könyvek mellett számítógépek és az általuk elérhető elektronikus információforrások segítik a tanulókat az önálló vagy közös tanulásban, információs műveltségük kialakításában és a kikapcsolódásban. A tanulóközpontok működtetése azonban számtalan probléma és dilemma elé állítja az iskolaigazgatókat. A cikk ezek közül tárgyal jó néhányat. Hogyan tanítsák az információs ismereteket? A tanítási órákat vagy az egyes tanulók alkalmi hozzáféréseit részesítsék-e előnyben túlszűfolttság esetén? A tanulók iskolai munkája vagy pihenési szükséglete a fontosabb ilyenkor? Hogyan keltsék fel és őrizzék meg a tanulók könyvek iránti érdeklődését, és hogyan alakítsák ki, illetve őrizzék meg a tanulók hagyományos információforrások kezeléséhez szükséges készségeit? Milyen elektronikus információforrásokat tegyenek elérhetővé a tanulóközpontban? Hogyan gazdálkodjanak a tanulóközpont területével, milyen legyen az elrendezése? Hogyan használják ki hatékonyan a tanulóközpontban dolgozó személyzet kapacitásait, és hogyan hangolják össze munkájukat? A kérdéseket megvizsgálva kiderül, hogy nincsenek abszolút, minden esetben elfogadható válaszok, mert ezeket sokszor az iskola szellemisége, lehe-

tőségei és a tanulóközpont helyi feltételei határozzák meg.

Hivatkozások

- [1] WALKER J.R. – MOEN W.E.: Linking school library media standards and information seeking behavior. Texas Library Association 2000 Conference. <http://www.home.swbell.net/walkerjr/ISBS/tlapaper.html>
- [2] SCHÖPFLIN K.: Net gain. = Library and information. Update 2(8) 2003, p. 56–57. http://www.cilip.org.uk/publications/update-magazine/Documents/update_index2003.pdf
- [3] SHENTON A.K.: Integration of paper and electronic resources in school libraries. = School Librarian, 53(3) 2005, p. 121–123, SELDON, A.F. Libraries of the future. = School Libraries in View, 32. (2011) http://www.cilip.org.uk/get-involved/special-interest-groups/school/publications/journal/Pages/slic32asp.x?_29/07/2012
- [4] SEARS R. – CRANDALL M.: Bringing between libraries and information and communication technologies for development. = IFLA Journal, 36(1) 2010, p. 70–73.
- [5] SHENTON A.K.: Is the all-electronic route sensible option for the modern school library? = New Library World, 110(11/12), 2009, p. 487–497.
- [6] MARSHAM G.: What are we here for? = CILIP Update with Gazette, December: 29. 2011.
- [7] TARTER A-M – HYAMS E.: Teaching students to become independent learners. = Library and Information Update, August: 28–30. 2010.
- [8] STREATFIELD D. – MARKLESS S.: Invisible learning? London, British Library, 1994.
- [9] MULLEN S.: Implementing VLEs in secondary schools. = Library and Information Update 6(4) 2007. p. 38–39.
- [10] CHRISTIE P. – EVERITT R.: „No rules”: managing a flexible learning space. = Library and Information Update, 6(6) 2007. p. 32–35.
- [11] JAMES M.: Assessment, teaching and theories of learning. = Gardner (ed) Assessment and learning. London, Sage. 2006. p. 47–60.

SHENTON, Andrew K.: Changes and challenges: The new information environments in schools – a British perspective. = IFLA Journal, 38. köt. 3. sz. 2012. p. 228–238./

Összeállította: Székely Ildikó